

Oslo, 30.mars 2026

Nærings- og fiskeridepartementet

Høringsinnspill – Forslag til forskrift om overnattingsavgift til kommunene

Norsk Friluftsliv viser til høring, datert 23. januar 2026, angående forslag til forskrift om overnattingsavgift til kommunene, (deres ref. 26/412).

Norsk Friluftsliv representerer de 19 store frivillige friluftslivsorganisasjonene i Norge, med til sammen drøyt en million medlemskap og rundt 5000 lokale lag og foreninger. En av hovedoppgavene for Norsk Friluftsliv er å ivareta allemannsretten og sikre friluftslivets naturgrunnlag og skape økt forståelse for naturens egenverdi. Som en del av dette arbeidet jobber vi for å styrke hensynet til natur og friluftsliv i politikk, planer og lovverk.

Vi ønsker å presisere at vi er skuffet over at departementet hverken i lov eller forskrift, har lagt til rette for at friluftslivs- og beredskapsorganisasjonene er inkludert når overnattingsavgiften skal fordeles lokalt. Det er disse miljøene som har førstehåndskunnskap om behov og tiltak i naturen. Friluftslivsorganisasjonene dialog med kommunene er noen steder god, men mange steder er den ikke eksisterende. Vi mener derfor det er viktig å legge press på kommunene til å etablere dialog og inkl. disse miljøene ved innføring av besøksbidrag, dette vil også kunne bidra til at midlene brukes som intendert, men også at lokalbefolkningen er representert.

Bakgrunn for lovforslaget

I Hurdalsplattformen står det at regjeringen vil gi kommunene mulighet til å innføre besøksbidrag og Stortinget har bedt regjeringen fremme et forslag om kommunal/statlig turistskatt.

Regjeringen har derfor lagt fram et forslag til en ny lov, som vil gi kommunene et handlingsrom til å ta inn en kommunal avgift på inntil fem prosent på overnatting, for å finansiere reiselivsrelaterte fellesgoder. Dette forslaget kommer i stedet for reisemålsutvalgets forslag om nasjonal innkreving av besøksbidrag.

I tillegg synliggjøres det i høringen hvilke mulighetsrom kommunen i dag har til å krev inn inntekter fra parkering og fra besøkende cruiseskip.

Allemannsretten – grunnlaget for friluftslivet og det naturbaserte reiselivet

Allemannsretten er, sammen med naturen, det fundamentale grunnlaget for friluftslivet. Samtidig er naturopplevelser og friluftsliv, sammen med kulturarven, Norges viktigste reiselivsprodukt.

Allemannsretten, som kulturarv, omfatter en rekke ferdigheter. Dette gjelder blant annet kunnskaper og kompetanse om ferdsels-, oppholds- og høstingsaktiviteter til ulike formål i naturen, og bygger på prinsippet om sikker ferdsel på eget ansvar. I tillegg er allemannsretten grunnleggende for å bli glad i naturen og forståelse for naturens egenverdi og som en grunnleggende forutsetning for vår egen eksistens.

Allemannsretten har stor verdi for det norske samfunnet, og norsk natur får større verdi for flere ved at det gis gratis tilgang og muligheter for bruk. Den økonomiske verdien gjennom salg av reiselivsprodukter er en del av allemannsrettens verdi. En stor bredde av aktiviteter er knyttet til natur og utgjør en betydelig del av den norske måten å leve på.

Norsk Friluftsliv er derfor glad for at regjeringen holder allemannsretten høyt når det gjelder innretningen på både lov og forskrift. Modellen for innkreving av overnattingsavgiften, slik det er rammet inn av vedtatt lov og forslag til forskrift, kommer ikke i konflikt med gratisprinsippet i allemannsretten, men forslaget svare likevel ikke på de utfordringene reiselivet medfører på natur og lokalsamfunn.

Innspill til forskriften:

§1 fritak fra overnattingsavgiften

Norsk Friluftsliv støtter i all hovedsak departementet forslag til fritak, men har behov for å utdype og konkretisere spesielt unntaket for frivillige organisasjoners utleie, der vi foreslår noen underpunkter i forskriften.

Skoleturer i grunnskolen:

Skoleturer eller leirskoleopphold som gjennomføres på bakgrunn av opplæringslovens bestemmelse § 4-6, bør unntas fra overnattingsavgift. Det bør gjelde alle i gruppen, også de voksne.

Frivillige organisasjoners utleie – dugnadsbaserte overnattingsvirksomhet.

Vi støtter anbefalingen til departementet når det gjelder dugnadsbaserte overnattingstilbud, men ønsker å utdype.

I motsetning til profesjonelle reiselivsaktører har frivillige organisasjoner i mange tilfeller ikke administrative systemer, bemanning eller økonomiske marginer til å håndtere innkreving, rapportering og innbetaling av overnattingsavgift. Dette gjelder særlig overnattingstilbud som drives dugnadsbasert – for eksempel i regi av speiderbevegelsen, Forbundet Kysten, Norges Jeger- og fiskerforbund, Den Norske Turistforening (DNT), Oslofjordens Friluftsråd og andre friluftslivsorganisasjoner – der formålet er friluftsliv, opplæring og tilrettelegging, og der et eventuelt overskudd går tilbake til drift og vedlikehold av stier, hytter, kystkulturbygg, sikkerhet og annen lokal tilrettelegging.

Norsk Friluftsliv er derfor glad for at departementet legger frem et forslag som er utformet slik at slike dugnadsbaserte overnattingstilbud unntas fra avgiftsplikt. Et slikt fritak bør begrunnes både i at avgiften vil være uforholdsmessig administrativt byrdefull for frivilligheten, og i at avgiften kan svekke nettopp de aktørene som i praksis leverer en stor del av de fellesgodene som ordningen er ment å finansiere.

Samtidig er det viktig at forskriften ikke trekker et skarpt skille som automatisk plasserer overnatting drevet av frivillige organisasjoner inn i «kommersielt overnattingsmarked» basert på organisasjonsform eller omsetning alene. Mange frivillige overnattingstilbud kan ha betalt vertskap i sesong eller enkelte betjente perioder, uten at formålet endres fra ideell tilrettelegging til kommersiell drift. Norsk Friluftsliv mener derfor at avgrensningen bør ta utgangspunkt i **formål og drift** – ikke bare bemanningsform.

For å redusere grensdragningsproblemer foreslår vi at forskriften presiserer et tydelig fritakskriterium, for eksempel at overnatting kan unntas når tilbudet:

- drives av en ideell/frivillig organisasjon,
- har friluftsliv/opplæring/tilrettelegging som hovedformål,
- er i hovedsak dugnadsbasert eller ikke-profitorientert, og
- der overskudd (om noe) reinvesteres i drift, vedlikehold, sikkerhet og tilrettelegging – ikke utbetales til eiere.

Et slikt kriteriesett vil gjøre håndhevelsen mer forutsigbar, ivareta frivilligheten og bidra til at ordningen treffer reiselivets profesjonelle overnattingstilbud, samtidig som den ikke undergraver lavterskeltilbudene og den frivillige infrastrukturen som er sentral for både naturvennlig ferdsel og bærekraftig besøksforvaltning.

Viser også til innspill fra Den Norske Turistforening.

Bruken av overnattingsavgiften:

Norsk Friluftsliv foreslår at departementet utarbeider en veileder til kommunene, som blant annet omtaler punktene under:

- Det er viktig at bruken av midlene blir tilgjengelig og åpne for lokalsamfunnet. Vi foreslår derfor at det utarbeides en oversikt over innsamlede midler, og hvordan disse er brukt.
- Det må lages en presis oversikt over hvilke tiltak overnattingsavgiften kan brukes til, ellers står en i fare for at innsamlede midler blir benyttet til oppgaver som i dag inngår i driften av kommunen.
 - Norsk Friluftsliv mener overnattingsavgiften kan brukes til følgende reiselivsrelaterte fellesgoder: forvaltning av natur-/friluftslivsområder og kulturmiljø, infrastruktur som etablering av utfartsparkering og søppel-håndtering, endring eller oppgradering av sti eller led, bygging eller oppgradering av toalettfasiliteter, merking og skilting, styrke den frivillige beredskapen og tjenester der bruk av eller behov for disse i vesentlig grad øker med antall besøkende i kommunen, (tjenester gjelde ikke helsetjenester).
- Veilederen må ta opp behovet for helhetlig besøksforvaltning og at frivilligheten må inngå som en reell part i lokal dialog og fordeling, fordi organisasjonene har betydelig kunnskap om ferdsel, natur, tilrettelegging, det er også frivilligheten som i stor grad står for beredskap og redning. Disse organisasjonene er viktige aktører i lokalmiljøet og at de er med i fordelingen vil sikre at også lokalbefolkningens innspill ivaretas.

Med vennlig hilsen

Norsk Friluftsliv

Siri Meland

Siri Meland

Fagsjef samfunnskontakt